

Stručni rad

DEBATA U NASTAVI ENGLESKOG JEZIKA

Genoveva Stanić

Osnovna škola Ljudevita Gaja, Zaprešić

Sažetak

Vještina raspravljanja oko neke teme puno je više od napada na argumente s kojima se ne slažemo. Ona zahtijeva znanje, komunikacijske vještine, empatiju i kritičko mišljenje. Budući da su nam učenici različiti, nemaju svi želju i priliku usavršavati te vještine u različitim prilikama. Primjenom debate možemo ih uključiti u nastavu na malo drugačiji način i omogućiti im razvoj spomenutih vještina. U članku detaljno prikazujem svoje iskustvo u primjeni debate u nastavi Engleskog jezika i koristi koje ona donosi.

Ključne riječi: komunikacija, argumenti, javni nastup, timski rad, vrednovanje

1. Uvod

Pojam „debata“ zvuči kao aktivnost koja traži puno pripreme i predznanja svih sudionika. Takav je bio i moj dojam prije nekoliko godina, i to je točno kada se radi o klasičnim oblicima debate. Ipak, debata na satu Engleskog jezika puno je manje zahtjevna i za učitelja i za učenika, a plodovi su višestruki. Iskustva s klasičnim formatima debate nemam puno, ali debatu u nastavi često prakticiram i baš zbog toga smatram da je trebam približiti kolegama i potaknuti ih na korištenje iste.

2. Primjena debate u nastavi Engleskog jezika

Poticaj da pokušam s debatom kao nastavnom metodom dobila sam od svojih učenika, tada osmaša, koji su tijekom prelistavanja udžbenika na početku nastavne godine naišli na taj pojam. Kada smo ga objasnili, pitali su možemo li isprobati debatu na satu. Budući da sam se smatrala neiskusnom u tom području, nisam se odmah odvažila na to, ali nakon malo pregovaranja, dogovorili smo se da ću za njih pripremiti debatu. Za pripremu sam zavirila u materijale seminara za unaprijeđenje poučavanja koji sam pohađala nekoliko godina ranije (Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje, Forum za slobodu odgoja), a u sklopu kojeg smo odradili jednu vježbu debate. Nakon odrađene prve debate, vidjela sam da postoji prostor za poboljšanje, ali prošlo je iznad mojih očekivanja. Zbog toga sam odlučila pokušati i u ostalim razredima paralelke i već drugu školsku godinu prakticiram je sa svim sedmim i osmim razredima kojima predajem.

2.1. Svrha i ishodi

Debatu radim svake godine jer smatram da učenici i ja imamo od nje višestruke koristi. Za početak, učenici vježbaju govorenje na stranom jeziku u drugačijem i neformalnijem okruženju. Istovremeno usavršavaju javni nastup. Osim toga vježbaju i planiranje, timski rad, uvažavanje drugih i kritičko mišljenje. Nekada smo svi (ne samo djeca i mladi), skloni misliti da je naše stajalište jedino ispravno. Tijekom debate pripremajući i slušajući argumente strane koju možda osobno i ne zastupamo, širimo vidike i jačamo empatiju.

Tema debate obično je vezana uz gradivo koje smo obrađivali, tako da učenici imaju priliku vježbati ciljani vokabular i gramatičke strukture engleskog jezika.

Iako je prvo na što pomislimo kada je riječ o debati govorenje, učenici vježbaju sve četiri jezične djelatnosti tijekom njezine pripreme i izvođenja.

Priprema argumenata i govora odlična je prilika za vježbanje pisanja. Iako je poželjno govoriti bez (previše) gledanja u tekst, potičem učenike da svoje argumente i razrade zapisuju na engleskom jeziku kako se tijekom govora ne bi „pogubili“. Također, učenici rade bilješke i tijekom govora protivničke ekipe. To moraju činiti prilično brzo i na način da sami izdvajaju najvažnije informacije koje trebaju zapisati. Osim toga, prilikom debate postoji vrijeme za unakrsna pitanja i odgovore. Na taj način vježbaju i slušanje s razumijevanjem.

Bilješke su im podloga za usmeno izražavanje: govore, pitanja i odgovore tijekom debate. Kako bi bili uvjerljivi, važno je da govori budu strukturirani, smisleni i razumljivi.

Budući da rade u ekipama, često se služe bilješkama drugih učenika iz ekipa, pri čemu vježbaju čitanje s razumijevanjem.

2.2. Struktura debate u nastavi

Pri izvođenju debate u nastavi treba imati na umu da se radi o redovnoj nastavi i da, kao i u svim aktivnostima, nisu svi učenici jednako zainteresirani. Zbog toga, ali i organizacijskih razloga, struktura debate u nastavi vrlo je jednostavna.

Debatu održavam u 7. i 8. razredu nakon svake obrađene cjeline, što znači da godišnje u jednom razredu odradimo najmanje 4 debate. Biram blok sat u tjednu, ali može se organizirati i u dva odvojena sata. Tijekom prvog sata učenici se pripremaju, drugi je rezerviran za govore. Prije početka pripreme raspodijelim ih u ekipe i dodijelim im temu, koju obično ne najavljujem unaprijed.

Učenike u razredu dijelim u tri skupine: afirmacijsku, negacijsku i sudce. Sudaca, ovisno o veličini razreda, bude troje ili četvero, a ostatak učenika jednako podijelim u dvije ekipe. Raspored za svaku debatu bude drugačiji.

Podjelu u grupe radim po načelu ravnoteže- budući da dobro poznajem učenike, nastojim ih rasporediti tako da u obje suprotstavljene strane budu otvoreniji ili učenici koji se bolje snalaze u predmetu, kao i oni tiši koji možda neće

biti među govornicima, ali pridonose svojim drugim vještinama, idejama ili organizacijskim sposobnostima.

Ipak, učenici me svojim nastupom u debati znaju iznenaditi i pokazati svoju drugu stranu. Nekada su tihi i samozatajni učenici oni koji jasno i samopouzđano iznesu svoje argumente, a inače aktivni i odlični učenici se teško izražavaju kao govornici u debati, najčešće zbog treme.

Kao sudce za prvu debatu u nekom razredu biram učenike koji su u dosadašnjem radu iskazali trud, aktivnost i dobro razumijevanje jezika. Budući da u školi imamo debatni klub, za prvu debatu odabirem učenike koji su njegovi članovi, ako u razredu ima takvih. U svakoj sljedećoj debati sudci se mijenjaju, ovisno o angažmanu i rezultatima koje su pokazali kao dio ekipa.

Uloga sudaca tijekom prvog sata je jednako i nepristrano pomagati i jednoj i drugoj ekipi u pripremi argumenata. Mogu pomoći na sve načine: oblikovanje i odabir argumenta, prijevod na engleski jezik, savjetovanje za izlaganja. Jedino što je zabranjeno je prenositi informacije iz jedne ekipe u drugu (primjerice afirmacijskoj ekipi reći koje argumente priprema negacijska ekipa).

Tijekom drugog sata sudci sjede za svojim stolom, prate izlaganja, vode bilješke, međusobno se konzultiraju i donose odluku o tome koja ekipa je pobijedila.

Drugi sat je rezerviran za samu debatu, tj. govore. Taj sat je podijeljen u četiri dijela: prvi govor afirmacijske i negacijske ekipe; drugi govor afirmacijske i negacijske ekipe; pitanja i odgovori; završni govor afirmacijske i negacijske ekipe.

Uvijek prvo izlaže afirmacijska, zatim negacijska ekipa.

Prvi govor služi za predstavljanje i objašnjavanje argumenata koji zastupaju dodijeljenu tvrdnju. Drugi govor služi za pobijanje argumenata protivničke strane: tijekom prvog govora afirmacijske ekipe negacijska strana vodi bilješke. Nakon toga svoje argumente odmah izlaže negacijska strana, a afirmacijska vodi bilješke.

Imaju nekoliko minuta za pripremu drugog govora u kojem se trebaju osvrnuti na argumente protivničke ekipe iz svojih bilježaka i iznijeti protuargumente za svaki od njih. Obično ti govori počinju sa: *You said that* (protivnički argument), *but we don't agree because* (protuargument). Ovdje već počne komešanje i uzrujavanje učenika oko određenih izjava protivničke ekipe, ali bitno je da govori završe bez prekidanja.

Slijedi nekoliko minuta za pripremu i dio za pitanja i odgovore (Q&A). Ovo je dio gdje svaki učenik može postaviti pitanje ili dati odgovor na njega. Zbog vremenskih i organizacijskih razloga učitelj može biti taj koji daje riječ učenicima koji dignu ruku za postavljanje pitanja, a za davanje odgovora, protivnička ekipa se obično samostalno dogovori. Pitanja obično počnu s *What did you mean by* (izjava protivničke ekipe)?, a završe s potpitanjima i dodatnim argumentima. Učitelj ovdje treba pripaziti na vrijeme i primjerenost komunikacije i po potrebi zaustaviti raspravu ako se počne vrtjeti u krug s istim argumentima. Pitanja mogu postavljati i sudci, a na kraju ako nešto ostane neriješeno, i učitelj.

Nakon pitanja i odgovora, ekipe imaju nekoliko minuta vremena za pripremu zadnjeg govora u kojem osnažuju svoje argumente, ciljano napadaju argumente protivničke strane i sažimaju sve rečeno u svoju korist. To čine na temelju protuargumenata koje su čuli i postavljenih pitanja.

Vremenski okvir koji zadajem učenicima za govore je dvije minute, ali on im služi samo za orijentaciju i nije ograničavajući i diskriminirajući za ocjenu ili bodove, što znači da zanemarim ako govore duže ili kraće od toga.

Kao što sam već spomenula, debatu radim u 7. i 8. razredu zbog toga što u toj dobi učenici već imaju dovoljno znanja i vještina za aktivno i samostalno sudjelovanje. U 5. i 6. razredu primjerenije su debatne igre, kratke aktivnosti koje služe za razvoj debatnih vještina i priprema za ekstenzivnije rasprave u višim razredima. Neke od debatnih igara su *Prodavanje apsurdnih proizvoda* (www.hdd.hr) i *Uopće se ne slažem* (debate.bm).

Prodavanje apsurdnih proizvoda uključuje pripremu (osobine dobrog prodavača), podjelu papirića s proizvodima koje je teško prodati (primjerice kišobran s rupama ili smrdljivi sapun), pripremu za izlaganje gdje učenici promišljaju o tome što bi nekoga zainteresiralo i privuklo, i izlaganje u kojem pokušavaju prezentirati svoj proizvod.

Uopće se ne slažem je vježba za razvoj vještine davanja protuargumenata. Učitelj ili učenici pripreme nekoliko izjava, svaku na posebnom papiriću. Izjave mogu biti ozbiljne, nelogične, kontroverzne, vezane za određenu temu... Neke od mogućih izjava su: Treba zabraniti ulaz automobilima u centar grada; Rođendan bi

trebao biti neradni dan za slavljenika i sl. Jedan učenik kaže svoju izjavu, dok drugi učenik kaže Uopće se ne slažem i objasni zbog čega se ne slaže.

2.3. Vrednovanje

Debata u nastavi može sadržavati dva oblika vrednovanja: sudačko, kojim se određuje koja ekipa je bila uvjerljivija i imala bolje argumente i ocjenjivanje brojčanom ocjenom koju dodjeljuje učitelj.

Budući da se radi o osnovnoj školi, mlađim učenicima i činjenici da učenici tek usvajaju vještinu debatiranja na engleskom jeziku, učenicima koji se osobito istaknu tijekom sata debate dajem isključivo odličnu ocjenu u rubriku „Govorenje“. Za odličnu ocjenu moraju jasno prenijeti svoje argumente i protuargumente. Ovdje manje nego kod usmenog odgovaranja gledam točnost gramatičkih konstrukcija i širinu vokabulara jer smatram da su bili dovoljno uspješni ako su uspjeli prenijeti svoje argumente, postaviti pitanja i odgovoriti na njih s razumijevanjem. Napominjem da (odličnu) ocjenu može dobiti bilo koji učenik, neovisno o tome je li član afirmacijske, negacijske ili sudačke ekipe, jer ona odražava osobni angažman i doprinos pojedinca, bez obzira na to koja grupa pobijedi.

2.4. Suđenje

Učenici u ulozi sudaca imaju slobodu kreirati kriterije praćenja i bodovanja onako kako im je najpraktičnije pratiti cijelu debatu i objasniti svoju ocjenu. Najčešće se radi o sustavu plus/minus ili broju bodova za svakog govornika i Q&A pri čemu se na kraju sve zbraja.

Prije početka debate upoznam učenike i sudce sa svojim bodovanjem koji im može ili ne mora poslužiti kao inspiracija. Moj glas je najčešće „ukrasni“ dok konačnu odluku donose sudci. U iznimnom slučaju kada se oni iz nekog razloga ne mogu dogovoriti, moj glas može prevagnuti.

Najjednostavnije mi je bodovati tri kategorije u svakom govoru i Q&A: argumente, uvjerljivost nastupa i grupnu suradnju. Svaku kategoriju ocjenjujem skalom od 0 do 2 boda, čime svaka ekipa može skupiti najviše 24 boda.

Argumenti su važni jer pokazuju dobru pripremu teme. Za svaki argument učenici pripreme i objašnjenje i primjer. Potičem ih da radije pripreme manje argumenata, ali dobro potkrepljenih, nego da samo nabroje puno neobjašnjenih

argumenata. Pri tome moraju paziti na njihovu točnost i logičnost. Učenici se za pripremu na satu mogu koristiti samo udžbenicima, bez interneta. Zbog toga imaju ograničene resurse, ali i priliku za kreativnost i bolju međusobnu suradnju. Kvaliteta argumenata se povećava korištenjem širokog raspona vokabulara i primjerenih gramatičkih oblika.

Uvjerljivost nastupa se, osim u dobrim argumentima, odražava i u tjelesnom stavu, glasu, gestama i izrazima lica. Učenici smiju imati bilješke kod sebe tijekom izlaganja, ali im naglašavam da će ono biti uvjerljivije ako češće uspostavljaju kontakt očima s publikom nego papirom.

Budući da se radi o debati na satu, u razredu, pažnju pridajem i grupnoj suradnji, tj. ponašanju članova grupe tijekom pripreme i izlaganja. Naglašavam važnost doprinosa svakog člana grupe- nije u redu da netko ne radi ništa, kao ni da netko odrađuje sve jer misli da zna najbolje. Kod debate se, više nego kod klasičnog grupnog rada, vrlo jasno vidi doprinos grupe. Ako primjerice govore piše samo jedna osoba, a izlaže netko drugi, nastup neće biti uvjerljiv, jer govornik ne poznaje temu. Također, tijekom pripreme i izlaganja usmjeravam i pazim na kolegijalno i pristojno ponašanje (bez ismijavanja, izrugivanja i isključivanja bilo kojeg učenika).

3. Zaključak

Iz svega do sada pročitano, vidljivo je da je učitelj taj koji uvodi debatu u nastavu, ali glavni nositelji su učenici. Učenici debatu pripremaju i izvode. Učitelj je moderator, po potrebi pomoćni sudac i onaj koji usmjerava raspravu koja je možda otišla u neželjenom smjeru. Meni kao učiteljici je debata prilika da upoznam svoje učenike u malo drugačijem svjetlu, vidim njihove stavove i način komunikacije u grupi. Mogućnost da ih potaknem na samostalnost i nove izazove, ali i dopustim da odaberu ulogu u kojoj se osjećaju najugodnije.

4. Popis literature

Publikacije i udžbenici:

- [1.] Dooley, J. (2021). Right On! 4, Express Publishing
- [2.] Steele, J. L., Meredith, K.S., Temple, C. (2011.). Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje; Nove strategije za promicanje kritičkog mišljenja; Vodič kroz projekt IV. Forum za slobodu odgoja, 3.izdanje

Mrežne stranice:

- [3.] Bermuda Debate Society.
[URL:http://debate.bm/wpcontent/uploads/2020/07/Debating-Games.pdf](http://debate.bm/wpcontent/uploads/2020/07/Debating-Games.pdf)
(pristupljeno 6.10.2024.)
- [4.] Hrvatsko debatno društvo. URL: <https://hdd.hr/wp-content/uploads/2018/01/WS-Debatne-igre.pdf> (pristupljeno 6.10.2024.)